

ŠTUDIJSKA KVINČENICA
VIA CEPMA 9
TRIESTE (312)

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Mi «alloglotti»

Tudi v Trstu se pogajajo za ustvaritev levega centra v pokrajinski in občinski upravi. Ta pogajanja so tajna in uradnih vesti o njih je zelo malo. Znano je le, da sestanki slede sestankom, kaj in kako na teh sestankih razpravljajo pa javnosti ni dano vedeti.

V pričujočem sestavku imamo namen predvsem objasniti nekatera imenja in valutacije o problemu, ki bi moral biti temeljnega pomena tudi za tiste, ki se postavljajo v sredje pogajanj med strankami levega centra. Mislimo na problem slovenske manjšine in popolne enakopravnosti Slovencev. Dandanes, ko se toliko govori o «demokraciji» in o takoimenovani «demokracijski zvrstitvi», bi bilo povsem naravno misliti, da je v vrste strank te zvrstitve prodrila koncepcija o enakopravnosti vseh državljanov in da je ta koncepcija postala načelo vseh, ki se sklicujejo na demokracijo.

Toda, ali se govori o tem načelnem problemu na sestankih strank, ki se pogajajo za ustvaritev levega centra? Uradno, kot smo že omenili, o tem nimamo nobenega dokaza. Po nekaterih vesteh naj bi se en del demokristjanskega vodstva postavil proti vsakemu sklicevanju na posebni statut londonskega memoranduma v programski platformo levega centra ter zahteval, naj bi se omeili samo na splošna načela republiške ustave. To stališče, tako se namreč govori, naj bi bilo tudi prevladalo.

Toda prav v času, ko se vršijo sestanki, odnosno priprave na pogajanja, je prišlo v zvezi s pravicami Slovencev do zelo čudnega zadržanja tržaških socialistov.

Ko je predsednik pokrajinskega sveta v odgovoru na neko vprašanje komunističnega svetovavca v zvezi s fašističnimi provokacijami proti Slovencev, deloma opravičeval te provokacije in jih ni hotel obsoditi — pa čeravno so fašistični razgrajaji med drugim vzklicali smorte ai s'ciavil! — so komunisti odločno reagirali, socialistični svetovavci pa so ostali povsem tihi, kakor smo že poročali v «Delu».

V tržaškem občinskem svetu so pred nekaj dnevi razpravljali o zadevi spomenika padlim partizanom, ki so ga pred nedavnim postavili na tržaškem pokopališču. Partizani, ki so tam pokopani, so bili povečini slovenske narodnosti. Toda na spomeniku ni slovenske besede. Na njem je vdelan samo napis «Alle vittime della guerra». Znano je, da so proti stališču, ki ta ga glede te zadeve zavzela župan in občinski odbor, protestirale partizanske organizacije. Protestirajo tudi svojci padlim partizanov. Te zadevi je poslanka Bernetičeva govorila tudi v rimski poslanski sobor. Ko je občinski svet razpravljal o sklepu, ki se tiče te zadeve, sta svetovavca Gombač (KPI) in dr. Pincherle (PSI) ponovila svoje proteste. Komunisti in dr. Pincherle so glasovali proti sklepu občinskega odbora, ki ni vzel v poštev protestov. Slovenski socialistični svetovavec Hreščak se ni hotel pridružiti tem protestom. Potem,

ko je spregovoril nekaj besed, s katerimi je skušal objasniti, da ne soglaša s stališči župana, ni hotel glasovati proti sklepu odbora.

In še en primer: List «Il Popolo del Friuli-Venezia Giulia», ki je deželno glasilo Krščanske demokracije, v svoji prvi številki prav v zvezi s pogajanj za ustvaritev levega centra v Trstu, piše tudi o vključevanju enega dela «alloglotne manjšine» (minoranza alloglotta)... v politično strukturo države, to je v vsedrjavne stranke (partiti nazionali)... Tako pisanje nas je prizadelo, saj smo bili navajeni, da so fašisti imenovali slovensko narodno manjšino «minoranza alloglotta». Se vedno nam je živo v spominu, da so nas zaradi tega, ker smo bili «alloglotti» pošiljali v konfinacijo, odpuščali iz služb, tirali v posebne bataljone in pred posebno fašistična sodišča. Za to terminologijo se skrivata določena mentaliteta in koncepcija. «Alloglotti» v slovarju fašizma nekoč in «alloglotti» v slovarju nacionalizma danes, smo mi Slovenci državljanji druge kategorije.

Zato se postavlja vprašanje: kakšno stališče izraža beseda «alloglotti» pri pogajanj za ustvaritev levega centra? Demokristjani govore o vključitvi enega dela Slovencev v politično strukturo države, v vsedrjavne stranke. Pri tem verjetno mislijo na vključitev v demokristjanski, režim tega dela Slovencev, na absorbiranje narodne manjšine, na njeno asimilacijo, saj je bil to, vselej cilj njihove stranke in njenih zavaznikov. In v tem je načelna diferenciacija med nami in njimi. Mi smo za vključitev Slovencev v demokra-

tično državo, ki je sad odporniškega gibanja, katerega se je udeležila tudi velika večina naših rojakov, v državo, ki je urejena na temelju republiške ustave. Po našem se mora slovenska narodna skupnost nemoteno razvijati v okviru te države.

Ali so socialistični voditelji reagirali proti terminologiji «alloglotti»? Kaj mislijo o takem označevanju? Res je, da je neki vidnejši eksponent PSI že pred časom imenoval (Nadaljevanje na 4. strani)

Goriški sejem naj dobi izrazitejši mednarodni značaj

Vodilni krogi morajo opustiti vse predsodke, ki škodujejo interesom Gorice in sodelovanju s Slovenijo

Tradicionalni Andrejev sejem v Gorici je letos zelo dobro uspel.

Značilno za ta sejem je bilo že v preteklosti srečanje med slovenskim in italijanskim prebivalstvom nekdanje goriške pokrajine. To značilnost je sejem izgubil po novi razmejitvi med Italijo in Jugoslavijo in tudi zaradi zgrešene politike demokristjanskih vlad. Šele po podpisu videmskega sporazuma in zlasti v zadnjih letih so se, najprej

boječe in kasneje vedno bolj intenzivno, obnovljali stiki med obema obmejnim področjima. In danes so že vidne koristi, ki jih ima od teh stikov goriško mesto. Andrejev sejem je ponovno dobil svojo staro fiziognomijo. Število ljudi iz jugoslovanskih področij, ki obiskujejo goriški sejem se iz leta v leto večja. Na sejem prihajajo imetniki propustnic iz Soške in Vipavske doline ter s Krasa, rekli bi tako številni

kot v starih časih. Tudi zaradi tega sejem dobi vedno bolj izrazit mednarodni značaj.

KPI je že pred več leti izdelala program za razvoj goriškega mesta. Ta program postopoma izpopolnjuje tudi na temelju ugotovitev, da je gospodarski razvoj mogoče urediti (in to zaradi zemljepisne lege Gorice) predvsem ako bo prišlo bo povečanja prometa in trgovinskih izmenjav med Italijo in Jugoslavijo.

Podobno stališče so v zadnjih letih zavzele tudi druge politične skupine. In s tem soglaša, razen fašistov, lahko rečemo, vsa goriška javnost.

Tudi goriški Andrejev sejem bi moral v tem smislu dobiti izrazitejši značaj mednarodne prireditve, na kateri naj bi sodelovale poleg dežele Furlanije-Julijske krajine tudi Socialistična republika Slovenija in Koroška.

Letos je bil v tem smislu narejen korak naprej, kar, med drugim nesporno potrjuje tudi prvo mednarodno tekmovalje pevskih zborov, ki bo v soboto in nedeljo in katerega se bodo udeležili italijanski in slovenski zbori iz naše dežele, zbori iz Slovenije in Avstrije. Organizatorji Andrejevega sejma imajo namen, da bodo prihodnje leto priredili tudi mednarodno filatelistično razstavo. Toda vse to je še premalo.

Kdor pozna predsodke nekaterih vodilnih struj na Goriškem, ne more mimo, ne da bi podčrtal pomen, ki ga ima prelomnica, do katere je prišlo v zadnjih letih.

Medtem, ko vse to jemljemo z zadovoljstvom na znanje, poudarjamo, da je nujno iti po začrtani poti naprej. Predlogov, tako gospodarskega kot kulturnega značaja, je mnogo. Novi predlogi bi lahko vznikli iz diskusije, ki je v teku in v kateri bi morale sodelovati vse politične in gospodarske sile na Goriškem. Toda pri vsem tem je nujno potrebno, da predvsem goriška demokristjanska vodilna skupina ubere novo pot prijateljstva z Jugoslavijo, da premaga vse ovire in težave, da odpravi vse predsodke, ki samo škodujejo Gorici!

Včlanjevanje v KPI na Tržaškem

V Avtonomni tržaški federaciji je doslej obnovilo članske izkaznice 95% tovarišev. Cilj bo torej kmalu dosežen.

Letošnja kampanja za včlanjevanje v KPI je lepo potekala. V njej je sodelovalo izredno dosti tovarišev in tovarišic. Oba tedna včlanjevanja, tako tisti od 1. do 7. novembra kakor tisti, ki se bo zaključil v nedeljo, sta bila zelo razgibana. Naši tovariši so v teh dveh tednih obiskali tudi številne prijatelje in simpatizerje ter jih povabili, naj se vpišejo v Partijo ter tako še bolj okrepijo stranko delavskega razreda in bratstva med Slovenci in Italijani, ki se dosledno bori za demokratično obnovo dežele, za gospodarski razvoj Trsta ter za narodnostne pravice Slovencev.

Velik doprinos k uspehu te kampanje so dale sekcije na slovenskem podeželju. V dolinski občini so na novo vpsali 20 članov ter tako znatno prekoračili dosedanje število članov. Posebno dobro so

se izkazali v Mačkovičah, Borštu, Ricmanjih in Logu.

V republiški občini so obnovili članske izkaznice vsi dosedanj člani in tamkajšnji tovariši so sklenili, da bodo razširili svojo organizacijo z vpisom novih članov.

Sekcija v Nabrežini je 100% zaključila včlanjevanje za leto 1964. V tej sekciji so doslej sprejeli na novo 4 tovariše, sklenili pa so, da bodo v prihodnjih dneh vpsali nadaljnjih 10 novih tovarišev. V Sempolaju samo 6 tovarišev ni še obnovilo izkaznice. V Devinu skušajo v teh dneh odpraviti zakasnitev. Vsekakor se povsod obetajo dobri rezultati.

V Lonjerju so doslej na novo vpsali 7 tovarišev, v Križu 15, na Proseku in Kontovelu 7, v Trebčah 3, v Padričah 1 in v Bazovici 8.

Openška sekcija je že zelo blizu cilja. Prav v tej sekciji so pogoji za okrepitev naših vrst zelo povoljni.

Tudi Konkonek je zelo bli-

zu cilja, saj samo 2 tovariša nista še obnovila izkaznice. Tudi v tej vasi so dobri izgleadi za razširitev partijske organizacije.

V zgoniški občini v teh dneh intenzivno delajo za ureditev postavljenega cilja. Tovariši želijo, da bi do 8. decembra dosegli ta cilj. Prepričani smo, da bodo tovariši v Saležu, Zgoniku, Samatorci, Gabrovcu, Briških in Repenču, kot vselej, tudi tokrat častno izpolnili svojo nalogo ter da bomo o tem lahko poročali že v prihodnji številki «Dela».

Taka je torej panorama v slovenskih sekcijah. Ze iz te prve bilance se jasno kaže vitalnost naših sekcij in volja, da prispevajo k učvrstitvi naše Partije prav z vpisom novih tovarišev.

Vsem, ki so že 100% dosegli ali prekoračili cilj in tistim, ki delujejo za to, da bi ta cilj dosegli do 8. decembra, naj gre naša pohvala.

Župan Dušan Lovriha pripoveduje

O aktualnih problemih dolinske občine

Tržaški ACEGAT proda letno 250.000 kubičnih metrov vode dolinski občini po enaki ceni kot potrošnikom v Trstu - Zaradi slabih vodovodnih naprav se mnogo vode izgubi - To povzroča občutno škodo dolinski občini - Letošnji načrt predvideva 37.000.000 lir izdatkov Med drugim ta načrt predvideva začetek gradnje nove šole v Dolini

Urednik «Dela» je pred kratkim obiskal župana v Dolini. Z njim se je pogovarjal o raznih aktualnih občinskih problemih, med drugim tudi o javnih delih, o vprašanih občinskega vodovoda, šolskih poslopij, občinskih cest in o škodi, ki jo je povzročilo neurje na območju občine.

«Trenutno olepšujemo pokopališče v Dolini, je dejal župan tov. Lovriha. Tudi na mrtve moramo pomisliti. Pokopališče bomo nekoliko zravljali in obnovili zid, ki ga obkroža. Ta dela bodo stala 3 milijone lir.

V šolskem poslopiju v Dolini bomo zamenjali stare okenske rolete z novimi ustrežnejšimi «venezianami». To je bilo potrebno, ker so okna zelo visoka in so se stare in težke rolete pogostoma pokvarjale. Sicer pa rolete niso najprimernejše, ker v učilnicah potrebujejo mnogo svetlobe in zraka. «Veneziane» bodo stale 2 milijona lir.

Tudi pri vodovodu so začeli s popravili. Vodovodno napeljavno bodo razširili tudi na nova naselja. Razna popravila in nova napeljava bodo stala 3 milijone lir.»

Ker smo že pri vodovodu, naj povemo še to, da dolinska občina kupuje vodo od tržaške ACEGAT. Občina kupi letno po 250.000 kub. m. vode, katero plačuje po 43 lir kub. m. ACEGAT jo torej prodaja na debelo po isti ceni kot na drobno. Občinska uprava v Dolini si je mnogo prizadevala, da bi dobivala vodo ceneje, toda zaman. Uprava ACEGAT ni hotela popustiti. Razumljivo je, da ima dolinska občina mnogo izgube zaradi visoke cene. Vodo, prodaja po 50 lir. Toda upoštevati je treba dejstvo, da se mnogo vode izgubi, saj je vodovodno omrežje ponekod zelo slabo. Tudi z raznimi popravili, z oskrbovanjem črpalke ima dolinska občina mnogo stroškov. Zaradi tega ima letos 6 milijonov lir izgube. Vladni komisar je zagotovil, da bo ta primanjkljaj krit z občinskim proračunom. Toda v zvezi s tem je treba pripomniti, da ni bil še krit niti lanski primanjkljaj, ki je značal 3.800.000 lir.

Med problemi, ki bi jih treba nujno rešiti je problem ceste iz Boršta proti Jezeru. Ta cesta je bila predvidena že v prejšnjem načrtu. Zanj je bilo nakazanih 9 milijonov lir. Toda na dražbi ni tega dela hotelo sprejeti nobeno podjetje. Zato je bila razpisana nova dražba. Ta se je vršila prav v teh dneh.

Prejšnji načrt je predvideval tudi zgraditev podpornih zidov ob dvoriščih šolskih poslopij v Borštu in Ricmanjih. Upati je,

BORST

da bodo z deli že v kratkem začeli. Stroški za oba zidova bodo znašali skupno 3 milijone lir.

Novi načrt javnih del predvideva gradnjo modernega poslopija za slovensko in italijansko osnovno šolo in za nižjo slovensko srednjo šolo v Dolini. Sedanje šolsko poslopije ne zadostuje več obstoječim zahtevam. Z reorganizacijo šolstva, in torej z ustanovitvijo enotne nižje srednje šole v Dolini, se je povečalo število u-

čencev. Tisti učenci iz dolinske občine, ki nameravajo nadaljevati študij, so, ko je bil v veljavi prejšnji šolski sistem, morali obiskovati nižjo srednjo šolo pri Sv. Jakobu v Trstu. Po novem sistemu to ni več potrebno. Za začetna dela je predvidenih 15 milijonov lir.

Letošnji načrt predvideva tudi 3 milijone lir za vzdrževanje občinskih cest, 5 milijonov lir za tlakovanje ceste v Prebenegu, 4 milijone za cesto

v boljunškem Gornjem koncu in 4 milijone za cesto v Zaboljuncu. Ta načrt nadalje predvideva 6 milijonov za vodovod, za rezervoar v Logu in 4 milijone lir za razširitev vodovodne napeljave. Novi načrt predvideva skupno 37 milijonov lir izdatkov.

V kratkem bodo v Boljuncu odprli novo lekarno (ta bo morda že odprta, ko bodo natisnane te vrstice). Končno je bil uresničena dolgoletna želja dolinskih občanov. Pripomniti moramo, da se je tudi občinska uprava veliko trudila za ustanovitev te lekarnice. To je prva in edina lekarna na področju občine. Doslej so morali dolinski občani hoditi po zdravila v Trst, kar je bilo združeno, seveda, z občutnimi stroški, pa tudi z drugimi nevšečnostmi. Nova lekarna je vsakor zelo važna pridobitev za vso občino.

Sedaj pa še nekaj o škodi, ki jo je povzročilo jesensko neurje na področju dolinske občine. Prepustimo besedo županu: «Kmetje so prijavili 38 milijonov lir škode. Tu seveda ni všteta škoda, ki jo je neurje povzročilo na srednjiskih cestah in poljskih poteh. Tudi občinske ceste, zlasti v Domju in v Frankovcu so bile občutno poškodovane. Za te ceste je vladni komisariat nakazal 3 milijone lir. SELAD je porabil pol milijona in prav toliko občinska uprava.

Kmetje v dolinski občini se pritožujejo, ker je pristojna oblast, kot kaže, pozabila nanje.»

Tistega novembra dne 1943

29. november 1943 je bil važen mejnik v zgodovini narodov Jugoslavije. Tistega dne se je sestal edinstven, prvi ljudski parlament, ki je zmešal račune fašističnim silam in reacionarjem, ter presenetil vse, ki so želeli, da bi se na Balkanu ustavilo kolo zgodovine. To je bil nenavaden parlament žpe tem, da se je sestal na edinem osvobojenem ozemlju v hitlerjevski trdnjavi, in še bolj nenavaden zaradi revolucionarne drznosti in politične zrelosti.

Pomen sestanka v Jajcu so ugledni voditelji jugoslovanske ljudske revolucije tako le orisali:

Dr. Ivan Ribar:

«Narodno osvobodilni boj ustvarja ljudsko pravico. V narodnih pravicah so izražene vse zahteve in težnje jugoslovanskih narodov. Pravica narodov je, da so edini nosilci in izvor sleherne oblasti v svoji deželi. Resnična, prava demokracija, tako politična kot ekonomska in socialna, se mora uresničiti. Narodi si bodo sami krojili usodo, zato je že danes jasno in nedvoumno poudarjajo: jugoslovanski narodi hočejo živeti v federativno urejeni demokratični skupnosti. S svojim bojem in žrtvami so prispevali k nacionalni osvoboditvi toliko kot redkokateri narod v Evropi. Svobodna in združena federativna skupnost v novi Jugoslaviji bo zgrajena samo in izključno z voljo in sporazumom svojih svobodnih in neodvisnih narodov. Komunistična partija je dala borbi narodov Jugoslavije vso svojo politično moč in čvrstost.»

Ranković:

«Komunistična partija Jugoslavije je dala vse svoje kadre, vso svojo politično moč in moralno čvrstost v boju jugoslovanskih narodov proti okupatorju. V tej gigantski borbi je Partija utrpela velike izgube. Komunisti so s svojo krvjo več kot zapečatili boj za osvoboditev jugoslovanskih narodov, za njihovo bratstvo, enakopravnost in bodočnost.»

Mijalko Todorović iz Srbije: «Četniki, hlapci in krvniki velikosrbske gospode se kažejo v pravi luči, toda ne kot sinovi srbskega naroda. V svoji krvi in svojem poreklu nimajo prav nič skupnega s Srbijo. Ponosni smo, da smo lahko toliko prispevali k osvoboditvi dežele.»

Dr. Pavle Gregorič iz Hrvatske:

«Tisto, kar je storilo hrvatsko ljudstvo v dveh letih in pol boja, je naša največja zmaga. V tem boju je skovano krepko bratstvo in enotnost Hrvatov, Srbov in Slovencev. To je poglobilni uspeh našega boja.»

Josip Vidmar iz Slovenije: «Slovensko ljudstvo nastopa prvič po 1300 letih kot enakopraven, samostojen in suveren narod, ko tvori državo skupaj z bratskimi narodi Jugoslavije. Mislim, da boste lahko razumeli občutek ponosa in sreče, ki nas predstavnike slovenskega ljudstva obhaja v tem čudovitem zboru, ko slovensko (Nadaljevanje na 4. strani)

O kadrovski politiki

Z razprave okrajnega komiteja ZKS v Kopru

Pred dnevi je bila seja OK ZK Koper, ki jo je vodil sekretar Jože Božič. Obravnavana je bila politika kadrovanja v pogojih ekonomskega napredka in razvitega sistema samoupravljanja. Uvodni referat je imel Andrej Miklavčič.

V referatu in v razpravi je bilo rečeno, da je zlasti po III. plenumu CK ZKJ ter po sprejetju nove ustave tudi v koprskem okraju čedalje močnejše čutiti potrebe po kvalitetnejšem kadru in po načrtni kadrovski politiki. Kljub temu pa še ni mogoče reči, da je to spoznanje že dejansko prodrlo tudi globlje v samo ZK in med ostale nosilce ekonomskega družbenega razvoja.

Kolikšna je potreba po takem spoznanju, nam pove že samo nekaj pokazateljev. V 105 delovnih organizacijah, ki zaposlujejo 48 tisoč ljudi, je samo 359 ali 0,7% kadrov z visoko izobrazbo. Če ta podatek primerjamo z nekaterimi visoko razvitimi državami, kjer se ta številka giblje okoli 10%, postaja očito, kako nujno potrebujejo visoko kvalificirane kadre.

Tudi dosedanje štipendiranje še ne kaže dovolj odlošne volje, da bi v perspektivi in hitreje ta pro-

blem reševali. V prej navedenih organizacijah štipendirajo skupaj 1473 ljudi, od tega 19% na visokih solah. Če bi prišli v ta podjetja vsi njihovi štipendisti, bi se ta odstotek perspektivno dvignil na 1,3%, oziroma bi pokrili šele 40 odstotkov potreb po visokih kadrih.

Že samo ti podatki dajejo odgovor, zakaj ostajajo konkurzi in razpisi po visokih in vodstvenih kadrih brez odziva, zakaj se na te razpise čestokrat javljajo ljudje, katerih strokovnost in sposobnost je mnogokrat slabša od kadrov, ki že zasedajo taka mesta.

To so dejstva, o katerih se tudi v ZK premalo konkretno razpravlja.

Ta neizpodbitna dejstva postavljajo vse samoupravne organe pred resne kadrovske alternative in neposredne naloge.

(«Primorske novice»)

Glasilu romunske partije «Scantea» je v posebnem članku pod naslovom «Ploden obisk» obširno poročalo o pomenu obiska, ki ga je napravil romunski premier v Jugoslaviji. List med drugim poudarja, da prijateljstvo med Romunijo in Jugoslavijo «ima trajen temelj - socialistično ureditev in boj za skupni cilj, izgradnjo socializma in ohranitev miru».

